

Update

Actieprogramma Onderwijs en Ondernemen

Nieuws over ondernemend leren in het po/pabo, vo en mbo, november 2014. In deze update:

- Special over ondernemend leren voor de pabo
- Erkenning voor IBC/20-80 learning
- Aandacht voor de TopOndernemersregeling
- Springbreak, maatschappelijke problematiek en ondernemen
- Doorlopende lijnen
- Casestudie door Universiteit Twente
- Boekje OndernemenD voor het primair onderwijs
- Nieuws en agenda items uit ondernemend onderwijsveld

Paboweb: special over ondernemend leren

In de opleiding van toekomstige leerkrachten is aandacht voor ondernemend leren van belang. Enkele pabo's zetten eerste stappen en laten hun docenten en studenten kennis maken met ondernemend leren, bijvoorbeeld met een ondernemende stage. Hun ervaringen zijn te vinden op de themapagina op [Paboweb](#). Begin november ging een nieuwsbrief uit over ondernemend leren naar 1100 paboprofessionals.

Dekker enthousiast over talentontwikkeling in de havo

Sander Dekker nam op 3 november het rapport 'Talentontwikkeling op de havo' in ontvangst. De vraag was hoe de havo weer leuker kan worden voor leerlingen en voor docenten en kan worden 'ontsaaid'.

Dagblad Trouw meldt: "Dekker is enthousiast over de manier waarop een aantal scholen dat doen. Het Ichthus college in Veenendaal, een van de 8 scholen uit het rapport, werkt met het concept '20-80 learning'. Dit houdt in dat leerlingen kunnen kiezen om hun reguliere opleiding te doen in 80% van de tijd. In de overige 20% volgt de leerling een dag in de week een geheel ander programma waarin elementen aan bod komen, zoals ondernemendheid, ontwerpen en competentieontwikkeling.

[20-80 learning](#) is ontwikkeld is door het Willem van Oranje college, een project uit het Actieprogramma. Een van de varianten van 20/80 learning is het International Business College (IBC). [Lees verder..](#) en zie de link naar het rapport.

Zie artikel in de [Trouw](#).

Aandacht voor de TopOndernemersregeling (MBO en HBO)

ROC Landstede presenteerde de Zwolse TopOndernemersregeling tijdens de opening van de

Global Entrepreneurship Week ([GEW](#)). Een TOR maakt het (top)student- ondernemers mogelijk om hun studie te combineren met een eigen bedrijf. Net zoals de topsporters regeling voor sporters. Landstede werkt samen met hogeschool Windesheim en enkele andere beroepsopleidingen in de regio om deze regeling aan te bieden. Zij zien een groeiende behoefte aan dergelijke regeling.

De TOR is interessant in het licht van aandacht voor excellentie in het MBO (visiebrief van OCW, juni 2014). Excellentie kan vele vormen hebben, denk aan excelleren in creativiteit, meester-gezeltrajecten, internationalisering én ondernemerschap. Voor instellingen die ambities hebben om excellentie in het onderwijs concreet vorm te geven worden binnen het kader van de Regeling kwaliteitsafspraken mbo extra middelen ter beschikking gesteld. Zie ook het agenda item onderaan deze update.

Ondernemend leren past goed bij Jenaplan onderwijs (PO)

Het voorjaarsnummer van *Mensenkinderen*, het vakblad voor het Jenaplan onderwijs stond in het teken van ondernemend leren. Met artikelen over projecten, waaronder enkele uit het Actieprogramma en bijdragen van onderwijsdeskundigen. Een exemplaar is op te vragen bij de uitgever: info@jenaplan.nl.

Springbreak, problemen in de samenleving als startpunt voor ondernemerschap (MBO)

Studenten Economie en van de Ondernemersacademie van het ID college gingen op hun eerste schooldag aan de slag met *Springbreak*. Deze methode, afkomstig uit Zuid-Afrika, verbindt jongeren aan bedrijven die een maatschappelijk vraagstuk hebben. De jongeren leren zo problemen in de samenleving te benutten als kans om een onderneming te starten en tegelijkertijd iets aan dat probleem te doen. Een groep van 250 studenten ging in een door hen zelf meegebrachte krant op zoek naar vraagstukken en problemen – om hier vervolgens oplossingen voor te bedenken. [Lees verder...](#)

Casestudie door Universiteit Twente (PO)

Universiteit Twente deed een casestudie op een dorpschool in de buurt van Apeldoorn (stichting SKGB), met de vraag welk effect een bestaande interventie heeft op de ondernemende houding bij leerlingen in groep 7/8. Uitkomsten zijn onder meer dat een realistische context en gevoel van eigendom van belang zijn en effect hebben op de motivatie van de leerlingen. Deze manier van lesgeven past beter bij de leerlingen en zorgde voor plezier, zorg en voor grotere betrokkenheid bij ouders en ondernemers uit de omgeving. Download het [rapport](#).

Doorlopende lijnen

Het is wenselijk als leerlingen hun ondernemendheid kunnen ontwikkelen tijdens hun hele schoolcarrière en er aansluiting is tussen de schoolsectoren in de programma's en didactiek. Daar wordt steeds vaker vorm aan gegeven in verschillende projecten, zoals de doorlopende lijn vmbo-mbo van [ROC Flevoland](#). Hieronder enkele andere voorbeelden:

- Het project '[sH Ondernemend Onderwijs](#)' is een initiatief van de gemeente met als doel om 'ondernemendheid' meer centraal te stellen in het onderwijs en het HR-beleid van bedrijven en instellingen. Ondernemendheid' gaat over de mentaliteit die je nodig hebt voor levenlang leren: kansen zien en benutten, reflecteren, creativiteit, zelfsturing. Zo'n 20 onderwijsinstellingen van primair tot hoger onderwijs uit Den Bosch doen mee. Er zijn tal van projecten opgezet waarin kinderen, jongeren, studenten, bedrijven en organisaties met elkaar samenwerken.

- De projecten [Meesterlijk Ondernemen in Drenthe](#) (15 scholen in het po) en het [Entreprenasium](#) (10 scholen in het vo) willen meer samenwerken en zo toewerken naar een doorlopende leerlijn. Een eerste actie is het gezamenlijk organiseren van de jaarlijkse Kinderbedrijvendag en het evenement XL De Baas, dat in 2015 voor het eerst van start gaat.
Tijdens het Jij de Baas project bedenken de brugklassers van alle scholen een idee voor een goed doel en zetten ze een bedrijf op. De beste bedrijven nemen deel aan het landelijke event Jij de Baas XL. Anneke Hylkema van de vereniging Entreprenasium zegt: "Met elkaar willen we er voor zorgen dat leerlingen terugblikkend zeggen: Op de basisschool kwam ik er al achter dat ik ondernemend denken een uitdaging vond en op het Entreprenasium kon ik er echt mee aan de slag".
- In Nijmegen werken studenten van het VMBO-MBO-HBO samen in een Sport Ondernemersbureau (SOB) en voeren zelfstandig opdrachten uit zoals het uitvoeren van marktonderzoek en het organiseren van sportevenementen. Zo leren de studenten te werken in een situatie die ze later in hun werkveld ook tegen zullen komen. Het onderwijs - qua inhoud en vorm - vastgelegd in de verschillende curricula. Het SOB is een initiatief van de HAN Sport en Bewegen, het Kandinsky college en ROC Nijmegen. [Lees meer](#)..

Boekje OndernemenD (PO)

Basisschool Het Kompas in Dronten bracht het boekje 'OndernemenD' uit. Het biedt inspiratie en praktische ideeën om leerlingen in het onderwijs voor hoogbegaafden mogelijkheden te bieden om analytisch, creatief en kritisch denken ofwel om ondernemend te leren denken en te handelen. Deze manier van werken wordt inmiddels ook voor andere leerlingen ingezet en breder ingezet bij de scholen binnen de stichting Codenz. Het boekje is via deze link te [bestellen](#).

Nieuws en agenda-items uit ondernemend onderwijsveld

Workshop Effectuation principes in Twente

Saras D. Savasthy deed onderzoek naar het gedrag van succesvolle ondernemers en het ontwikkelde het Effectuation Model. Savasthy is te gast bij Saxion en geeft op 3 december de workshop *Discover Effectuation, Learn how to think as an Entrepreneur*. [Aanmelden](#) kan zolang er plaatsen zijn.

Enquête ondernemend onderwijs

De Wereld van de Ondernemer doet de oproep om mee te werken aan een klein onderzoek; hoe scholen vorm geven aan hun ondernemend onderwijs en waar studenten, docenten en managers nu staan. De resultaten worden digitaal gedeeld en op 26 november in Utrecht gepresenteerd. Wil je meewerken? De enquête bestaat uit negen vragen en is te vinden via deze [link](#).

Voorlichting over excellentie

In de visiebrief van juni 2014 geeft de minister van OCW aan dat zij waarde hecht aan het stimuleren van excellentie en het creëren van rolmodellen. Aan instellingen die ambities hebben om excellentie in het onderwijs concreet vorm te geven worden binnen het kader van de Regeling kwaliteitsafspraken mbo extra middelen ter beschikking gesteld (jaarlijks € 24,5 miljoen, van 2015 t/m 2018). De mbo scholen beschrijven hun ambities in een excellentieplan, als onderdeel van het kwaliteitsplan. Alle instellingen met een goedgekeurd plan (indiening uiterlijk 30 april 2015) voor excellentie komen in aanmerking voor de extra middelen voor excellentie. De TOR en ondernemerschapsonderwijs in bredere zin passen

---

binnen dit kader.

MBO15 voert het programma uit en organiseert voorlichtingsbijeenkomsten op:

- 1 december 10.00 – 13.00, Deltion College, Zwolle
- 4 december 13.00 – 16.00, SintLucas, Boxtel

Neem voor vragen contact op met MBO15 (0318- 648 565).

Battelen in Australie

Via het ministerie van OCW wordt de Australische Business Week onder de aandacht gebracht. In juni 2015 vindt een event plaats, waar jongeren tussen 16-18 jaar een virtuele onderneming opzetten. Het is ver weg, maar misschien Interessant voor internationale georiënteerde scholen. Zie de pdf in de bijlage.

Symposium Internationaal ondernemen

Zeven teams van twee MBO studenten strijden voor de titel nationale kampioen Internationaal Ondernemen. De twee winnaars mogen mee op handelsmissie met minister Ploumen van Buitenlandse Zaken. Op donderdagmiddag 11 december is de eindpresentatie bij Deltion in Zwolle. Aanmelden kan bij ekeeskamp@deltion.nl.

GEW en Vecon business scholen

De bijna 50 scholen uit het vmbo, havo en vwo die zijn aangesloten bij VECON BUSINESS SCHOOL organiseren allerlei activiteiten rondom ondernemerschap tijdens de Global Entrepreneurship Week, van 17 t/m 21 november. Vraag het programma op bij de coördinator VBS, Jeanette Hommel: jeannethommel@planet.nl

---

Colofon

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland voert het Actieprogramma
Onderwijs en Ondernemen uit in
opdracht van de ministeries EZ en
OCW.

Heeft u vragen of wilt u geen berichten
meer ontvangen?
Stuur dan een email naar
onderwijsonderneemt@rvo.nl

[www.rvo.nl/subsidies-
regelingen/actieprogramma-
onderwijs-en-ondernemen](http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/actieprogramma-onderwijs-en-ondernemen)

